

BOEKBESPREKINGEN

Prof. Dr. H. HÄUPL, Prof. Dr. W. MEYER, Prof. Dr. K. SCHUCHARDT. *Die Zahn-, Mund- und Kieferheilkunde*. Ein Handbuch für die zahnärztliche Praxis. Urban & Schwarzenberg, München-Berlin 1957. D.M. 19,50 bij intekening of D.M. 20,— per aflevering.

Aflevering XXIX. Hierin treffen wij een aantal hoofdstukken aan uit deel 3, dat handelt over de „Algemene en speciële Chirurgie van de Mondholte en de Kaken”. De behandelde onderwerpen zijn: Prof. Dr. R. TRAUNER, Graz over: „Lip-, kaak- en verhemelte-spleten”. Deze geeft binnen een bestek van 80 bladzijden een voor de algemene practicus zeer leesbare en overzichtelijke oriëntatie over de belangrijkste operatietechnieken bij deze defecten. Talrijke afbeeldingen, waaronder pre- en postoperatieve opnamen, verduidelijken de tekst.

Voorts Dr. A. REHRMANN, Düsseldorf, over: „De kliniek der tumoren der kaken en der omgevende weke delen”; eveneens van uitstekend verzorgd illustratiemateriaal voorzien. In het eerste deel van dit 70 pagina's tellende artikel bespreekt de schrijver de grondbeginselen van onderzoek en diagnostiek der tumoren en hun chirurgische behandeling. Vervolgens wordt in het speciële gedeelte een overzicht gegeven van de systematiek der gezwellen en de verschillende karakteristieke operatietechnieken.

Tot slot treft men een gedeelte aan van een artikel van de hand van Dr. B. LINDEMANN, Hamburg, over het onderwerp: „Stralenterapie”.

Aflevering XXX. Uit deel 1 van dit handboek, handelend over „Anatomie, Physiologie en Pathologie” wordt hier een uitgebreid artikel gepubliceerd van de hand van Prof. Dr. W. ROTTER en Dr. H. LAPP over de „Pathologische anatomie van het gebied der mondholte”. Uitvoerig en systematisch worden de verschillende ziektebeelden beschreven en waar nodig verduidelijkt door afbeeldingen van histopathologische preparaten.

L. J. A. VAN SCHIJNDEL

B. G. SARNAT, M.D., F.A.C.S. en I. SCHOUR, D.D.S., Ph.D., Sc.D., *Oral and Facial Cancer*, 1957 (2e druk) The Year Book Publishers, Chicago, met 122 illustraties. Prijs \$ 8.50.

De eerste druk verscheen in 1950, deze tweede druk in 1957, welke vrijwel geheel gelijk is aan de eerste, zij het, dat de hoofdstukken in een andere volgorde zijn geplaatst. Een boek met tal van waardevolle gegevens over de diagnose van kanker in de mond, waar de tandarts vaak in de gelegenheid zal zijn een vroege diagnose te stellen. Foto's en tekeningen verduidelijken de tekst. De slagzinnen aan het eind van de hoofdstukken (b.v. In facial pain of unknown cause, think of cancer of the jaws. In patients over 40, think of cancer first, in patients under 40, think of cancer too), vele tabellen en sprekende tekeningen verhogen de didactische waarde, terwijl enige keren een bladzijde met „Questions for Students” heel nuttig zijn om de student te dwingen zijn kennis omtrent het gelezene te controleren. Een boek dat iedere practicus nog eens zou moeten lezen.

HUT

KENNEY AND LARSON, *Orthopedics for the General Practitioner*. 413 blz., 180 afb. The C. V. Mosby Comp. St. Louis 1957. Prijs: \$ 11.50.

Dit boek stamt uit de orthopedische kliniek van de Rijksuniversiteit in Iowa, door STEINDLER 50 jaar geleden gegrondvest. Het is opgedragen aan de hardwerkende medicus practicus, van wie het publiek toch nog altijd verwacht, dat hij op alle gebieden van de geneeskunde thuis is: verloskunde, kinkhoest, fracturen, hartziekten en zelfs de aandoeningen van de grote teen.

De dokter heeft twee hulpmiddelen om tot een diagnose te komen: de klachten van de patiënt en de anatomische lokalisatie. Daarom is dit boek anatomisch ingedeeld, zodat men de gewone klachten aantreft b.v. in en om de knie, met de diagnose er bij.

Als men er met dit boek niet uitkomt, is het tijd een specialist te raadplegen. Voor kinderartsen is er dan nog een apart hoofdstuk, omdat kinderen een speciaal probleem vormen, met vooral aangeboren deformiteiten en stoornissen optredend tijdens bepaalde fasen van de groei.

Dit boek heeft een indeling welke de Fransen omschrijven als „du symptome à la maladie”.

Het is op dit gebied het eerste in zijn soort en veroorlooft een snelle oriëntatie op de verschillende aandoeningen van voet, knie, heup, nek, arm enz.

De tekst is met grote zorg geschreven en zeer origineel opgezet.

Het geheel getuigt van een uitgebreide ervaring. Uit de aard van de zaak blijft alles aan de oppervlakte.

W. MOL

W. A. M. VAN DER KWAST: *Over de hyperplasie van de gingiva als neveneffect van het anti-epilepticum Fenytoïne*.
Academisch Proefschrift, Groningen 1957.

In dit keurig uitgevoerde, van duidelijke afbeeldingen voorziene proefschrift, behandelt de schrijver een onderwerp, dat niet alleen voor de tandarts, doch vooral ook voor de neuroloog van belang kan zijn.

Het is aantrekkelijk zich bezig te houden met de studie van een nieuw ziektebeeld; nieuw, omdat men het heeft zien optreden na de toepassing van een eveneens nieuw en zeer heilzaam gebleken geneesmiddel ter behandeling van de epilepsie.

Het eerste deel van dit proefschrift omvat een literatuur-overzicht en gegevens over de bouw van het fenytoïne (synoniem: dilantine, diphantoïne) alsmede over de wijze van toepassing. Hierna volgt een verslag van het klinisch onderzoek, dat door de auteur bij een groot aantal patiënten werd verricht.

De belangrijkste vraag, die de schrijver zich heeft gesteld, is die naar de aard der relatie tussen toediening van het fenytoïne en het optreden van de gingiva-hyperplasie. Op grond van zijn waarnemingen, verkregen uit onderzoeken op histologisch, histopathologisch, serologisch en chemisch terrein, die de auteur verrichtte of deed verrichten, kwam hij tot de mening, dat de beschreven afwijking als zijnde van allergische aard kan worden beschouwd.

De histologische beelden van het in hyperplastische zin veranderde weefsel, toonden ophopingen van plasmacellen en bovendien was het patroon van de collageen structuur opvallend gewijzigd.

Dit vormde de aanwijzing dat hier geen sprake was van een „abnormale weefselreactie op locale irritatie” (STAPLE) doch wellicht van een allergische ontsteking als gevolg van de sensibilisering van de gingiva, waarbij de plasmacellen als vormers van antistoffen optreden.

Hoe de sensibilisatie tot stand komt, kon in deze studie niet tot opheldering worden gebracht: uitscheiding van fenytoïne met het speeksel kon niet worden aangetoond. Toediening van het geneesmiddel in de vorm van capsules, had niet tot gevolg, dat de hyperplasie uitbleef.

Als een steun voor het allergische karakter van deze gingiva-aandoening, beschouwt de auteur bovendien het optreden van een verhoogd gamma-globuline gehalte van het bloedserum bij patiënten die fenytoïne gebruiken.

Over deze opvatting en de motivering hiervan zou veel te zeggen zijn; in dit proefschrift zijn vele terreinen van onderzoek betreden en zeker nog voor verdere bewerking vatbaar. Alleen al daarom kan deze publicatie van belang worden geacht. Enkele opmerkingen moge referent zich hier veroorloven:

Het is jammer – want het had voor de hand gelegen – dat de auteur in zijn histologisch onderzoek niet heeft betrokken, de z.g. idiopathische hyperplasie: het zou interessant zijn geweest om na te gaan of, en zo ja welke, histo-morphologische en histo-chemische verschillen tussen deze en de besproken hyperplasie bestaan.

Schrijver steunt zijn opvatting omtrent het allergische karakter van de fenytoïne-hyperplasie, voor een belangrijk deel op de met grote regelmaat gevonden infiltraten van plasmacellen, in de aangedane weefsels. Aan de juistheid van deze *waarneming* hoeft niet te worden getwijfeld; als *argument* verliest deze zijn waarde, als men weet, dat plasmacellen gevonden worden in vrijwel alle chronische processen van parodontium, pulpa, slijmvliezen, kystewanden en kaakbot, waarbij het bestaan van een „gewoon” ontstekingsproces niet twijfelachtig is. Niet zelden treden genoemde cellen in zulke aantallen op, dat het gehele beeld door hun aanwezigheid wordt beheerst.

In het hoofdstuk Casuïstiek worden o.m. korte verslagen van het histo-pathologisch en histologisch onderzoek gegeven. Hieruit blijkt, dat in alle gevallen, dat het eerste een beeld beschrijft, passend bij dat van de niet-specifieke, chronische ontsteking, bij het tweede sprake is van een „opsplitsing” der collageen bundels. De mogelijkheid, dat tussen deze beide een relatie zou kunnen bestaan, heeft de schrijver helaas niet onder ogen gezien. Voor de gedachtengang die hij ontwikkelt, ware het zeer wenselijk geweest deze mogelijkheid uit te sluiten, daar het een bekend verschijnsel is dat de a-specifieke chronische ontsteking juist wordt gekenmerkt door het optreden van grote aantallen plasmacellen en lymphocyten, een verhoogd vochtgehalte en het daarmee samenhangende losmaziger karakter van het weefsel alsmede een vermindering, respectievelijk verdwijning van de collageen structuren. Afbeelding 12 zou ter illustratie van het bovenstaande zeer goed kunnen dienen. Het is referent dan ook niet mogelijk, de zienswijze van VAN DER KWAST te delen.

H. H. W. VERDENIUS

Deutscher Zahnärztekalendar 1958. 17. Jahrgang. Herausgegeben von Prof. Dr. med. Dr. med. dent. EWALD ARNDT. Mit 157 Abb. *Carl Hanser Verlag/München*

In de bekende typografisch zeer verzorgde uitvoering heeft de nieuwe uitgave van deze wetenschappelijke, farmacologische, technische en organisatorische vraagbaak voor de practicus van vandaag voor de 17e maal het licht gezien. Dat deze veelzijdige verzameling van op de praktijk gerichte artikelen, in vademecumvorm gerangschikte gegevens van diverse aard, tabellen en informaties op tandheelkundig-organisatorisch en sociaal-medisch gebied, onder de benaming „kalender” wordt geïntroduceerd, kan geacht worden te zijn bepaald door de veelheid van praktische inlichtingen waarover de betreffende rubrieken uitsluitel geven.

De lijst waarin deze zijn vervat wordt gevormd door de verhandelingen van gezaghebbende auteurs waarin de onderscheidene secties der tandheelkunde worden bestreken, aan de hand waarvan de tandarts in de praktijk in staat wordt gesteld kennis te nemen van hetgeen op dit ogenblik door de specialistische schrijvers als het essentiële in hun onderdeel wordt beschouwd. Aldus gezien vormen de opeenvolgende jaargangen een overzicht van de vorderingen die de tandheelkunde in de door de kalender bestreken periode heeft doorlopen. Dat deze zijn gezien met de kritische blik van de deskundige penvoerders in het Duitse taalgebied, ligt voor de hand.

Ook nu weer stelt de inhoud de druk bezette tandarts in de gelegenheid zich door middel van dit compacte naslag-werk betrouwbaar te oriënteren omtrent hetgeen op een bepaald moment voor hem dienstig is, zowel naar begrip als ten aanzien van de toepassing. Er worden onderwerpen uitvoerig behandeld, waarvan alleen al de actualiteit de opname rechtvaardigt, nog afgezien van de waarde van de publicatie om het thema nader te brengen tot de aandacht van de gemiddelde practicus.

Men kan een en ander wellicht het beste tot uitdrukking brengen door een opsomming van enkele behandelde onderwerpen. Geopend wordt met een beschouwing over complicaties van de bovenkaaksholte van dentale oorsprong (Prof. HOLLER), gevolgd door een overzicht van de gunstigste tijdstippen voor operatieve behandeling van ontwikkelingsdefecten (Gabka). Een technische beschouwing wordt gewijd aan het boren en slijpen met hoge toerentallen (Bonsack). De conserverende behandeling is vertegenwoordigd door een bijdrage over de verzorging van de interdentale ruimte (Prof. FISCHER) en een overzicht van de instrumentele, chemische en fysische hulpmiddelen bij de preparatie van het wortelkanaal (HAUNFELDER). Een opstel met betrekking tot de aandoeningen van het kaakgewricht houdt zich bezig met de röntgendiagnostische grondregels (Prof. HEUSER).

De afdrukmethodiek voor wat betreft de tandeloze onderkaak, als uitgangsbasis voor een retentie-bezittende prothese, levert stof voor een uitvoerige theoretische en op de toepassing gerichte uiteenzetting (STRACK), terwijl de oorzaken, het verhelpen en voorkomen van drukgevoeligheden, uitgaande van een prothese, daarna de revue passeren (HROMATKA). Prothetisch allerlei, alfabetisch gerangschikt, geeft inlichtingen omtrent begrippen en benamingen, zomede een oordeel over de – vaak betrekkelijke – waarde der daaronder ressorterende uitvoeringen en toepassingen (SELBACH).

Aan de orde wordt voorts gesteld de prothetische voorziening bij het parodontaal aangetaste gebit (EICHNER). De orthodontie is vertegenwoordigd door een bijdrage over diagnostische hulpmiddelen in de kaakorthopaedie (JACOBSHAGEN).

Tot slot van dit overzicht worden nog vermeld de beschouwingen gewijd aan de

Boekbesprekingen

beroepsziekten van de tandarts en andere schadelijke gevolgen van de uitoefening van het beroep (PIEPER), aan de psychologische voorwaarden voor de groei van de praktijk (PRIESTER) en aan het beroepsgeheim (WUTH).

Een verdere aanbeveling tot kennisneming van de veelzijdige inhoud is overbodig; het jaarboek zal bereids zijn weg naar de getrouwe lezers gevonden hebben.

P. H. BUISMAN